

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: Közösségi ökocímkerendszer

COM(2008) 401 végleges – 2008/0152 (COD)

(2009/C 218/11)

2008. szeptember 11-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 175. cikkének (1) bekezdése alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

„Közösségi ökocímkerendszer”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2009. január 28-án elfogadta véleményét. (Előadó: Sylvia GAUCI.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. február 25–26-án tartott, 451. plenáris ülésén (a(z) 2009. február 26-i ülésnapon) 157 szavazattal 2 ellenében, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az európai ökocímke önkéntes eszköznek kell maradnia. A rendszer önkéntes jellegéből adódóan alkalmas rá, hogy igen magas és ambiciózus normákat állítson fel, kizárólag ezek teszik lehetővé a kiváló környezeti teljesítményt nyújtó termékek és szolgáltatások népszerűsítését.

1.2 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a rendszer irányítását tökéletesíteni kell, lehetővé téve a rendszer üzletszerűbb működését.

1.3 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy jelentős mértékben növelni kell a termékcsoportok, illetve az engedélyek számát.

1.4 Az EGSZB szerint a valamennyi – friss és feldolgozott – élelmiszerre egyaránt vonatkozó ökocímke lenne az első lépés a valóban „zöld” ellátási lánc felé. Az EGSZB azonban úgy véli, hogy az élelmiszerek ökocímkezését csupán akkor kellene engedélyezni, ha a termék egész életciklusát figyelembe veszik. A javaslatból nem derül ki egyértelműen, hogy az Európai Bizottság milyen típusú élelmiszereket kíván a rendelet hatálya alá vonni.

1.5 Az EGSZB úgy ítéli meg, hogy a csomagolást csak abban az esetben kell bevonni az ökocímke-kritériumok hatálya alá, ha az az adott termékcsoportra nézve releváns.

2. Bevezetés

2.1 2008 júliusában az Európai Bizottság előterjesztette a közösségi ökocímkerendszerről szóló rendeletjavaslatát. A javaslat a közösségi ökocímke módosított odaítélési rendszeréről szóló, 2000. július 17-i 1980/2000/EK rendelet helyébe lép.

2.2 A téma nem új az Európai Szociális és Gazdasági Bizottság (EGSZB) számára. Az EGSZB kifejtette álláspontját⁽¹⁾ az eredeti rendeletjavaslatról, és egyéb közelmúltbeli véleményeiben is számos javaslatot terjesztett elő a rendszer jövőbeli működésével kapcsolatban⁽²⁾.

2.3 A jelen vélemény szövegezésekor az EGSZB figyelembe vette az ökocímkerendszerben részt vevő illetékes testületek, európai érdekcsoportok és vállalkozások különböző hozzászólásait is. Különösen hasznosnak bizonyultak e tekintetben azok a prezentációk, amelyeket a különböző vállalkozásoknak, környezetvédő NGO-knak és fogyasztói szervezeteknek az EGSZB székházában rendezett meghallgatáson részt vevő képviselői tartottak.

3. Általános megjegyzések

3.1 A környezet állapota egyre növekvő aggodalmat kelt.

A modern termelési és fogyasztási minták ösztönzésére ugrásszerűen megnőtt az energia és az erőforrások iránti kereslet, melyek fenntarthatatlan módon kerülnek felhasználásra, veszélybe sodorva annak a célkitűzésnek az elérését, hogy enyhítsük az emberi tevékenységek környezetre, egészségre és természeti erőforrásokra kifejtett káros hatását.

3.2 A jelen gazdaságainak azzal a hatalmas kihívással kell szembenéznük, hogy a múlt hibáit kijavítva összeegyeztessék a környezeti fenntarthatóságot a gazdasági növekedéssel és a jóléttel.

⁽¹⁾ HL C 296., 1997.9.29., 77. o.

⁽²⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a környezetbarát termelésről (2008/C 224/01), HL C 224/1., 2008.8.30.

3.3 A gazdaságokat világszerte sújtó pénzügyi válságnak nem kellene tompítania az éghajlatváltozás hatásának enyhítésére és a környezet védelmére irányuló erőfeszítéseket, hanem épp ellenkezőleg, az ellátási lánc „zöld” megközelítését egy olyan kiindulópontnak kellene tekinteni, melyet fokozatosan alkalmazni kellene valamennyi ipari ágazat esetében.

3.4 A fenntartható fogyasztás és termelés ennek keretében maximalizálja a vállalkozások lehetőségeit arra, hogy a környezeti kihívásokból gazdasági lehetőségeket kovácsoljanak, és előnyösebb üzletet kínál a fogyasztók számára.

3.5 A cél az, hogy egész életciklusukat tekintve jobb összetett környezeti teljesítményt nyújtó termékeket kínáljunk, növeljük a jobb termékek és termelési technológiák iránti keresletet, és segítsük a fogyasztókat a tudatosabb választásban.

3.6 Mindezek fényében az EGSZB támogatja az „életciklus-szemléleten”⁽¹⁾ alapuló, többszempontú, független szervezet által akkreditált ököcímket, amely az ilyen irányú politikák egyik fontos összetevője lehet⁽²⁾.

3.7 Az EGSZB határozottan helyesli azokat a kezdeményezéseket, amelyek egy olyan, fenntartható termelésre és fogyasztásra irányuló közösségi politika kialakítását célozzák, amely a többi közösségi politikával teljes összhangban egy „zöld” piac megvalósítását tűzi ki célul, biztosítva, hogy e termékeknek és szolgáltatásoknak világos, közös kritériumoknak kelljen megfelelniük, és hogy valamennyi tagállamban hozzáférhetőek legyenek.

3.8 Az ököcímrendszer használatával szerzett eddigi tapasztalatok alapján indokoltnak tűnik változtatásokat végrehajtani a jelenleg hatályos rendeleten.

A jelenleg hatályban lévő rendszer hiányosságai a következők címszavakban összegezhetők:

- i. a rendszer lassú előrelépése;
- ii. a címke csekély ismertsége;

⁽¹⁾ Az életciklus-szemlélet azt a folyamatot jelöli, amelynek keretében maximálisan figyelembe veszik a termékek (árúk vagy szolgáltatások) teljes életciklusa során elfogyasztott erőforrásokat, illetve az ahhoz kapcsolódó minden környezeti és egészségügyi hatást, tekintetbe véve többek között a kitermelt erőforrásokat, a termelést, a felhasználást, a szállítást, az újrahasznosítást, a hulladékkezelést és a tárolást. E szemlélet segít kiküszöbölni, hogy a terhek – vagyis az hatások vagy az erőforrások felhasználása – „áthelyeződjenek” az egyes életciklus-szakaszok, földrajzi területek, környezeti vagy egészségügyi problémakörök, például a klímaváltozás, a nyári szmog, a savas eső, az erőforrások kimerülése stb. között. Az egyes termékrendszerek életciklusához kapcsolódó input és output, illetve a lehetséges környezeti hatások összeállításának és kiértékelésének szabványosított kvantitatív módszere az ún. életciklus-elemzés (*Life Cycle Assessment*, LCA) (ISO 14040 és a rákövetkező szabványok).

⁽²⁾ Az ököcímrendszer jelentőségét már korábbi közösségi politikai dokumentumok is hangsúlyozták, például az integrált termékpolitikáról szóló európai bizottsági közlemény, illetve a 6. környezetvédelmi cselekvési program.

iii. az ipar lassú reagálása a rendszerre;

iv. a kritérium-meghatározás és a rendszerirányítás rendkívül bürokratikus folyamata;

v. a legnagyobb környezeti hatásokat okozó és a legnagyobb fejlődési potenciált magukban rejtő termékek és szolgáltatások kimaradása a jelenlegi termékcsoportokból;

vi. a Közösségen belüli eltérő piaci feltételek;

vii. az egyéb ököcímkezelési rendszerek elszaporodása.

Az EGSZB a rendszer e gyengeségeiről a „Részletes megjegyzések” című részben fejt ki álláspontját, ahol áttekinti a rendszer tökéletesítésére irányuló bizottsági intézkedésvajaslátokat is.

3.9 Végezetül a közösségi ököcímrendszer sikeres alkalmazása azért is bír igen nagy jelentőséggel, mert ez a fenntarthatóság céljának érdekében kialakított egyetlen termékhez kapcsolódó és keresletelvé önkéntes politikai eszköz.

4. Részletes megjegyzések

4.1 A közösségi ököcímke önkéntes eszköz, és annak is kell maradnia. A rendszer éppen önkéntes jellegéből adódóan alkalmas rá, hogy igen magas és ambiciózus normákat állítson fel, amelyek kizárólag a kiváló környezeti teljesítményt nyújtó termékek és szolgáltatások népszerűsítését teszik lehetővé, a környezeti hatás csökkentésének igényét figyelmen kívül hagyó termékekét és szolgáltatásokét viszont nem.

Az ököcímke célja az, hogy specifikus környezetvédelmi tájékoztatást nyújtson a végső fogyasztóknak, megkönnyítve és tudatosabbá téve környezetvédelmi szempontú választásukat. Az EGSZB ugyanakkor hangsúlyozza, hogy az ököcímke nem válhat a hasonló funkciójú és teljesítményű termékek kereskedelme előtti újabb akadályok felállításának eszközévé vagy ürügyévé.

4.2 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a rendszer irányítása tökéletesítésre szorul. A rendszerbe beágyazódott bürokratikus folyamatokat ésszerűsíteni kell, lehetővé téve a rendszer üzletszerűbb működését.

Más szóval: világosabban meg kell határozni, kinek mi a feladata.

4.3 Amennyire csak lehet, a nemzeti hatóságok szerepének elsősorban a rendelet megfelelő végrehajtására, illetve az európai bizottsági javaslattal összhangban történő piacfelügyeleti tevékenységre kell korlátozódnia.

4.4 Le kell faragni a termékcsoportokra vonatkozó kritériumok kidolgozásához, illetve az alkalmazási eljárásokhoz kapcsolódó bürokráciát, a magas szintű ambíciókból azonban nem szabad alábbadni.

Mindezek mellett az ökocímke-kritériumoknak garantálniuk kell azt is, hogy a virágos ökocímkevel ellátott termékek nem veszélyeztetik az egészséget, a biztonságot és az egyéb társadalmi aspektusokat sem.

4.5 Az EGSZB az egész belső piacra kiterjedő, világosabb kritériumokat és egységes minimumkövetelményeket szorgalmaz az ökotermékek címkézésének tekintetében. Csak így biztosíthatjuk a korrektséget a zöldebb fogyasztói választások terén, az ellenőrzések EU-szintű egységességét, illetve a valóban zöld termékek szabad áramlását megkövetelő elv tiszteletben tartását. Fokozni kell az európai ökocímke (az európai virág) marketingjét, hogy a rendszer képes legyen a nemzeti és ágazati címkézési rendszerek mellett fennmaradni, amennyiben ezek a címkék is szilárd tudományos alapokon nyugszanak, és összhangban állnak az európai szabályozási keret többi részével.

4.6 Mindezekon túlmenően a vegyi anyagokra vonatkozó kritériumoknak kockázatértékelésen kell alapulniuk.

A kívánatos és nem kívánatos vegyi anyagok kizárólag kockázati besoroláson alapuló jegyzéke, amely nélkülöz mindenfajta tudományos, illetve jogi hivatkozást, igen gyakran zavart okoz, és diszkriminációt eredményez. Éppen ezért kérdéses, egyáltalán kell-e szerepelnie a címkén olyan kritériumoknak, mint a „veszélyes anyagok” megjelölés: egy környezetvédelmi címke nem helyettesítheti az erre vonatkozó hivatalos közösségi jogszabályokat, például a 67/548/EGK ⁽¹⁾ irányelvet.

4.7 Emellett az EGSZB úgy véli, az általános kritériumokat olykor helyi megfontolások is befolyásolták. Nem mindig mondható el, hogy éppen az egyes ökocímkeken szereplő, uniós vagy nemzeti szinten meghatározott jelenlegi kritériumok azok, amelyek a helyi viszonyokat tekintve valóban a legalacsonyabb szintű környezeti hatáshoz vezetnek.

A vízfelhasználás például Dél-Európában súlyosabb hatással jár, mint Észak-Európában.

Az EGSZB ezért olyan kritériumok kidolgozását támogatja, amelyeknek az egyes helyszíneken gyakorolt hatása nem mutat jelentős eltéréseket.

4.8 A kritériumokra vonatkozó dokumentumokat sokkal felhasználóbarátabbá kell tenni, szabványos formátumot adva azoknak. Az EGSZB ezért úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak kezdeményeznie kell egy szabványos, felhasználóbarát kritériumdokumentáció sablonjának kidolgozását, amely időt és erőforrásokat takarít meg a vállalkozásoknak és közbeszerző szervezeteknek, amikor az ökocímke-kritériumoknak megfelelő termékleírásokat készítenek.

4.9 Az Európai Bizottság úgy véli, hogy jelentős mértékben növelni kell a termékcsoportok, illetve az engedélyek számát, a legnagyobb környezeti hatással járó területekre összpontosítva, illetve azokra, ahol a legnagyobb a fejlődési potenciál.

Az EGSZB elvben üdvözli ezt az elgondolást, de úgy véli, az ökocímkerendszer alkalmazási területét nem lehet a végtelenségig kiterjeszteni.

4.9.1 Számos európai iparág úgy érzi, nyomás nehezedik rá, hogy környezetvédelmi tájékoztatást nyújtson az érdekelt feleknek. E nyomás egyrészt az EU, másrésztől az egyes tagállamok részéről jön, amelyek sürgetik, hogy a termékek viseljenek címkét, vagy legalább valamilyen módon jelezzék környezetbarát voltukat. Ezeknek az iparágaknak meg kell felelniük a fokozott tudatosság teremtette igénynek, valamint a szakmai felhasználók és a fogyasztók részéről a környezetvédelmi információk iránt mutatkozó keresletnek. Az ökocímkezés koncepciója ⁽²⁾ megfelelő eszköz azokon a piacokon, ahol a fogyasztók általában feltehetően tájékozatlanok vagy nem hozzáértők, és ahol a versengő termékek jól meg vannak határozva.

4.10 Az ökocímke sikeresebb működése mindenekelőtt a jelentősen nagyobb marketing-költségvetés függvénye, amely segíti a releváns információk terjesztését mind a vállalkozások, mind a fogyasztók körében.

4.10.1 Mint említettük, az ökocímkerendszer egyik hiányossága a fogyasztói ismertség alacsony szintje.

Az átlagos fogyasztó vagy nincs tudatában az ökocímkerendszer létezésének, vagy pedig nem rendelkezik elegendő információval a címke odaítélésekor figyelembe vett paraméterekről. A fogyasztók környezettudatos választása így jelenleg nincsen megfelelő tájékoztató kampányokkal alátámasztva.

⁽¹⁾ A Tanács 67/548/EGK irányelve (1967. június 27.) a veszélyes anyagok osztályozására, csomagolására és címkézésére vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről.

⁽²⁾ Az európai ökocímke I. típusú ökocímke. Az ISO szerinti I. típusú ökocímke olyan ökocímke, amely megfelel az ISO 14024 szabvány előírásainak.

4.10.2 Másrészt a vállalkozásokat is alaposabban tájékoztatni kell az ököcímke használatához kapcsolódó előnyökről. Ez megerősítene a rendszer pozícióját, miközben időt és erőforrásokat takarítana meg a vállalkozásoknak, amelyeknek nem kellene kutatni az információk után, hogy hogyan juthatnak hozzá az ököcímkéhez.

4.11 Az EGSZB továbbra is azon az állásponton van, hogy a rendszerben szereplő termékcsoporthoz tartozó kritériumok, illetve az eddig kiadott ököcímke-engedélyek számának alakulását nem kell negatívan értékelni, tekintettel a rendelet hatálybalépése óta eltelt rövid időszakokra. A német „Kék angyalnak” (1977) és az „Északi Hattyúnak” (1989), melyek az érintett piacokon immár általánosan elismertek, és részben külföldön is teret nyertek, kezdetben hasonló csalódásokon és válságokon kellett keresztül menniük. E címkék is csak lassan terjedtek el.

4.12 Az EGSZB meg van győződve arról is, hogy a nemzeti rendszerek kereskedelmi korlátozó hatását figyelembe véve a környezetvédelmi címkézés jövőjét csakis a közösségi rendszer megerősítése jelentheti. E cél elérése érdekében erőfeszítéseket kell tenni a nemzeti ököcímkerendszerek kritériumainak maximális harmonizálása érdekében.

5. A rendeletre irányuló javaslat egyes cikkeihez fűzött megjegyzések

5.1 Ami az értékelési eljárást illeti, az EGSZB szerint a 7. cikk „gyorsított követelményállítási eljárásról” rendelkező (2) bekezdése lehetőséget adhat az uniós rendszer felhívására, és a „kiskapunon” át történő bekerülésre. Alapvetően fontos, hogy az érintettek számára garantálva legyenek az ugyanolyan magas szintű átláthatósági normák és velük folytatott konzultáció.

5.2 Az élelmiszerek és italok (a gyógyszerészeti termékekkel és orvosi eszközökkel együtt) kívül esnek a jelenlegi 1980/2000/EK rendelet hatókörén, hogy elkerülhetők legyenek az esetleges konfliktusok a meglévő közösségi élelmiszerügyi jogszabályokkal, amelyek egyebek között részletesen szabályozzák az élelmiszerbiztonság, a higiénia és az élelmiszer-címkézés kérdéseit.

5.3 Az Európai Bizottság most az ököcímke-rendelet hatályának kiterjesztését javasolja az élelmiszerek és az italok egy kis hányadára, nevezetesen a feldolgozott élelmiszerekre és a halászati,

illetve akvakultúra-termékekre. Az élelmiszerek és az italok többsége továbbra is kívül esne a rendelet hatályán⁽¹⁾.

5.4 Ezen túlmenően a 7. cikk (3) bekezdése és a 9. cikk (10) bekezdése szerint a feldolgozott élelmiszerek tekintetében az ököcímke „csak a termék feldolgozásának, szállításának vagy csomagolásának környezetvédelmi teljesítményére utal”. Másként fogalmazva az ilyen élelmiszerek és italok környezeti értékelése csak életciklusuk néhány korlátozott szakaszára vonatkozik, nevezetesen a feldolgozásra, a csomagolásra és a szállításra.

5.5 Az EGSZB két okból sem ért egyet ezzel a csupán egyes részletekre vonatkozó európai bizottsági javaslattal.

5.5.1 Először is az EGSZB aggódik amiatt, hogy az életcikluselv figyelmen kívül hagyása – amely elv az uniós ököcímke-szabályozás esetében éppoly alapvető, mint az életciklus-elemzésre vonatkozó valamennyi nemzetközi szabvány esetében – torz környezetvédelmi elemzést és következtetésként félrevezető fogyasztói tájékoztatást eredményez.

Számos tanulmány – köztük az Európai Bizottság megbízásából elkészített EIPRO, illetve IMPRO tanulmányok is – arra a következtetésre jutott, hogy az élelmiszertermékek és az italok kritikus környezeti hatásai egyrészt a mezőgazdasági termelés szakaszában, másrészt a fogyasztáskor állnak elő.

Éppen ezért kérdéses, helyes-e, hogy a környezeti értékelés kihagyja ezeket a rendkívül fontos életciklusszakaszokat.

5.5.2 Másodsorban nem érthető, hogyan eshet a feldolgozott élelmiszer a felülvizsgált ököcímkerendszer hatálya alá, miközben a friss élelmiszer kívül esik azon.

5.5.3 Az EGSZB attól tart, hogy az élelmiszerekre és italokra vonatkozó következtetlen információknak ez az egyvelege megzavarhatja és félrevezetheti a fogyasztókat.

5.5.4 Az EGSZB szerint a valamennyi – friss és feldolgozott – élelmiszerre egyaránt vonatkozó ököcímke lenne az első lépés a valóban „zöld” ellátási lánc felé: az élelmiszer- és ital-előállításnak jelentős kihatása van a környezetre, amit az ököcímke-kritériumok enyhíthetnek.

⁽¹⁾ Az európai bizottsági javaslat 2. cikkében („Hatály”) a következő olvasható: „A 178/2002/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 2. cikke értelmében vett élelmiszertermékek tekintetében ez a rendelet csak a feldolgozott élelmiszerekre, valamint a halászati és az akvakultúra-termékekre alkalmazandó”.

Emellett kereskedelmi szempontból az élelmiszertermékekre vonatkozó öko címké elősegítené az öko címkét viselő termékek szabad áramlását. Az öko címké kritériumainak megfelelő globális szereplők képesek lesznek termékeik marketingjét biztosítani anélkül, hogy azt az európai öko címké virágjelével párhuzamosan létező helyi öko címkék odaítélése korlátozná. Az európai öko címké megfelelő garanciát jelent majd az élelmiszertermékek környezeti teljesítményére – a helyi preferenciák megkérdőjelezése nélkül –, miközben az enyhe környezeti hatás EU-szintű normáját közvetíti.

5.5.5 A javaslatból nem derül ki egyértelműen, hogy az Európai Bizottság milyen típusú élelmiszereket kíván a rendelet hatálya alá vonni. A 178/2002/EK rendeletre a 2. cikk (2) bekezdésében történő utalás nem tisztázza ezt a kérdést, mivel itt nincs meghatározva, mi számít feldolgozott élelmiszernek. A feldolgozott és nem feldolgozott termékek meghatározását a 852/2004/EK rendelet és a 853/2004/EK rendelet tartalmazza. Továbbá az sem világos, hogy mi értendő „a halászati és az akvakultúra-termékek” alatt.

Az a komoly veszély fenyeget, hogy a jelenlegi javaslat rontja az európai öko címké hitelességét, és nem tanácsos az élelmiszereknek a rendeletbe oly módon történő felvétele, ahogyan azt a jelenlegi tervezetváltozat javasolja.

5.5.6 Az ökológiai rendelet és az öko címké-rendelet közötti viszony nem tűnik ésszerűnek. A 9. cikk (10) bekezdésében található megfogalmazás inkább zavart kelt majd a fogyasztók

körében, mintsem segítené őket a környezettudatos, ésszerű választásban. Fennáll annak a valós veszélye, hogy mindkét címke hitelessége gyengül majd. Nincs értelme például annak, hogy egy adott terméket (1) biocímkével és öko címkével, (2) csak biocímkével vagy (3) csak öko címkével lehessen ellátni, azzal a kiegészítéssel, hogy az öko címké csak a feldolgozásra, csomagolásra és szállításra vonatkozik.

5.5.7 A 6. cikk (4) bekezdéséből kiderül, hogy az öko címké kritériumainak megállapításakor figyelembe kell venni a környezetet, és ezen belül az egészségvédelmi és biztonsági szempontokat. Feltétlenül tisztázni kell, hogy a szóban forgó rendeletben mi értendő „egészség” alatt. Ez az élelmiszerek vonatkozásában egy egész sor, az egészséggel és táplálkozással összefüggő problémát vet fel, amelyekkel kapcsolatban konkrétan állást kell foglalni. Ide tartozik az a kérdés is, hogy milyen formát öltson a fogyasztókkal folytatott kommunikáció.

Ezeket a problémákat meg kell oldani, mielőtt állást lehetne foglalni azzal kapcsolatban, hogy az élelmiszerekre milyen módon vonatkozhat, vagy vonatkozhat-e egyáltalán az európai öko címké.

5.5.8 A fentiek alapján az EGSZB úgy véli, hogy a csomagolást csak abban az esetben kell bevonni az öko címké-kritériumok hatálya alá, ha az az adott termékcsoportra nézve releváns: a csomagolás nem tekinthető „terméknek”, mivel nem kezelhető a tartalmát alkotó terméktől elszigetelten.

Kelt Brüsszelben, 2009. február 26-án.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI